

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Yhteistyön ja osallisuuden voima [Lisätään viittomakielisen kulttuurin tukeminen tämän tavoitteen alle vastaavalla tavalla kuin saamelaiden kulttuuri on huomioitu nykyisessä luonnoksessa. Viittomakieliset muodostavat oman kieli- ja kulttuuriryhmänsä ja viittomakieltä suojelee perustuslain §17. Vahvistetaan valtion osoittamaa tukea viittomakielisen kulttuurin edistämiseen. Tärkeää on myös panostaa eri väestöryhmien osallisuuden lisäämiseen, saavutettavuuteen ja monitaustaisten ihmisten toimijuuden ja työllistymisen tukemiseen kulttuurialalla. Tuetaan erityisesti vähävaraisten ja muiden haavoittuvien ryhmien osallistumismahdollisuuksia kulttuuritapahtumiin ja harrastuksiin.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kuurojen Liiton toiminnalla on merkittävä rooli viittomakielisten osallistumisessa kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoon. Viittomakieliset muodostavat kieli- ja kulttuurivähemmistön Suomessa. Äidinkielenään suomalaista viittomakieltä käyttäviä on noin 5 500, ja heistä kuuroja on noin 3 000. Osa Suomen viittomakielisistä on suomenruotsalaisia, joiden äidinkieli on suomenruotsalainen viittomakieli.

Perustuslaki tuo viittomakielelle vahvan suojan, minkä vuoksi on yllättävää, ettei kulttuuripoliittinen selonteko ole maininnut viittomakieliämme kertaakaan. Kansalliskielten suomen ja ruotsin lisäksi perustuslaissa mainitaan alkuperäiskansan saamelaisten kieli, romani ja viittomakieli. Asia tulee korjata lopulliseen selontekoon ja viittomakieli mainita omana kieliryhmänään. Selonteossa mainitaan kansalliskielet sekä saame ja karjalankieli, mutta ei muita kotoperäisiä vähemmistökieliämme, mikä asettaa kielet eriarvoiseen asemaan. Erillinen maininta viittomakielistä tarvitaan, jotta viittomakielinen kulttuurimme tulee nähdä ja huomioiduksi päätöksissä tehtäessä ja jotta kulttuuripoliittinen selonteko kohtelee vähemmistökieliryhmiä tasapuolisesti.

Kuurojen Liitto järjestää vuosittain kulttuuritapahtumia sekä ylläpitää Viittomakielistä kirjastoa.

Kuurojen valtakunnalliset kulttuuripäivät on valittu Elävän perinnön kansalliseen luetteloon. Kuurojen kulttuuripäiviä on vietetty vuodesta 1956 ja se on Suomen suurin viittomakielinen tapahtuma. Lisäksi liitto toimii tärkeänä kokoavana foorumina kaikelle muullekin viittomakieliselle kulttuuritoiminnalle tukemalla viittomakielisten Teatteri Tottia sekä Työväenmuseo Werstaan Kuurojen museota sekä tilaamalla esityksiä ja ohjelmia viittomakielisiltä toimijoilta.

Kulttuuri on yhteisölle tärkeä voimavara ja kulttuuritapahtumilla on tärkeä rooli yhteisön kulttuuriperimän ylläpidossa sekä sen siirrossa jälkipolville. On tärkeää voida nauttia kulttuurista suoraan omalla äidinkielellä (suomalaisella tai suomenruotsalaisella viittomakielellä) ja käsitellä kuuroille tärkeitä aiheita taiteen kautta - ei vain tulkkauksen välityksellä. Siksi ensisijainen panostus tulee olla viittomakielisten itsensä toteuttamassa kulttuurissa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

KIELTEN TARKEMPI MÄÄRITTELY

Kuten olemme tuoneet jo aiemmassa kohdassa esille, suomalainen ja suomenruotsalainen viittomakieli tulee lisätä omana kieliryhmänään kulttuuripoliittiseen selontekoon. Viittomakielillä on perustuslain tuoma suoja ja myös viittomakielilaki tuo velvoitteen huomioida viittomakielemme esimerkiksi tässä selonteossa. Lisäksi selonteossakin mainittu kansalliskielistrategia koskee myös viittomakieliämme. Ehdotamme, että kohtaan 1.3 lisätään viittomakielet seuraavasti:
”Kansalliskielten aseman turvaaminen, elävä kaksikielisyys ja vähemmistökielten, kuten

viittomakielten ja karjalan kielen, elinvoimaisina säilyminen ovat osa kansalliskielistrategiaa mutta edellyttävät myös aktiivisia toimenpiteitä.”

Kohdassa 3.5 Yhteistyön ja osallisuuden voimaa käsittelevässä kappaleessa esitämme viittomakielisen kulttuurin lisäämistä kohtaan, jossa käsitellään saamelaisten kulttuurin edistämistä seuraavasti: Vahvistetaan valtion osoittamaa tukea saamelaisten ja viittomakielisten kulttuurin edistämiseen.

KULTTUURI JOKAISENOIKEUTENA

Kulttuuri jokaisen oikeutena on tuotu selonteossa hyvin esille ja olemme vahvasti samaa mieltä ja kannatamme tämän tavoitteen edistämistä. Olemme hyvin huolissamme viittomakieliseen kulttuuriin jo nyt kohdistuneista leikkauksista, mitkä ovat heikentäneet yhteisömme mahdollisuuksia tuottaa taidetta sekä nauttia siitä. Tulevat leikkaukset voivat viedä yhteisöltä toimintamahdollisuudet lähes kokonaan, jos taso laskee tästä vielä lisää. Tarvitsemme aktiivisia toimenpiteitä viittomakielisen kulttuurin tukemiseksi. Viittomakielinen kulttuuri tarvitsee vahvempaa suojelua ja kulttuuripolitiikalla on tässä keskeinen merkitys. Tukemisen näkökulmasta on keskeistä, että turvataan viittomakielisen kulttuurin pitkäaikainen rahoitus alan toimijoille. Suomalainen ja suomenruotsalainen viittomakieli ovat hyvin vahvasti kytköksissä yhteisöön ja kulttuuriin, ja kielet ovat uhanalaisia. Viittomakielisen kulttuurin tuki on tällä hetkellä aliresurssoitua ja kulttuuritarjontaa on tästä syystä hyvin vähän tarjolla viittomakielisille.

Valtion tulisi asettaa seurantatavoitteita viittomakielisen kulttuurin tukemiselle – tällä hetkellä tämä on liian sattumanvaraista ja perustuu laajasti harkinnanvaraisuuteen. YK:n vammaissopimuksen artikla 30 suojaa osallistumista kulttuurielämään, virkistys- ja vapaa-ajantoimintaan ja urheiluun. Artikla 30.4 mukaan ”Vammaisilla henkilöillä on yhdenvertaisesti muiden kanssa oikeus erityisen kulttuuri- ja kieli-identiteettinsä, kuten viittomakielten ja kuurojen kulttuurin, tunnustamiseen ja tukeen.” Selonteossa tämän tulisi näkyä ja huomioida miten tätä velvoitetta lähdetään vahvemmin toteuttamaan esim. viittomakielisen taiteen tukemisella, viittomakielisten kulttuurialan ammattilaisten kouluttamisella (vrt. 3.2.) ja viittomakielisen kulttuurin opettamisella varhaiskasvatuksessa sekä perus- ja toisen asteen opetuksessa.

Pajunen Laura
Kuurojen Liitto ry